

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

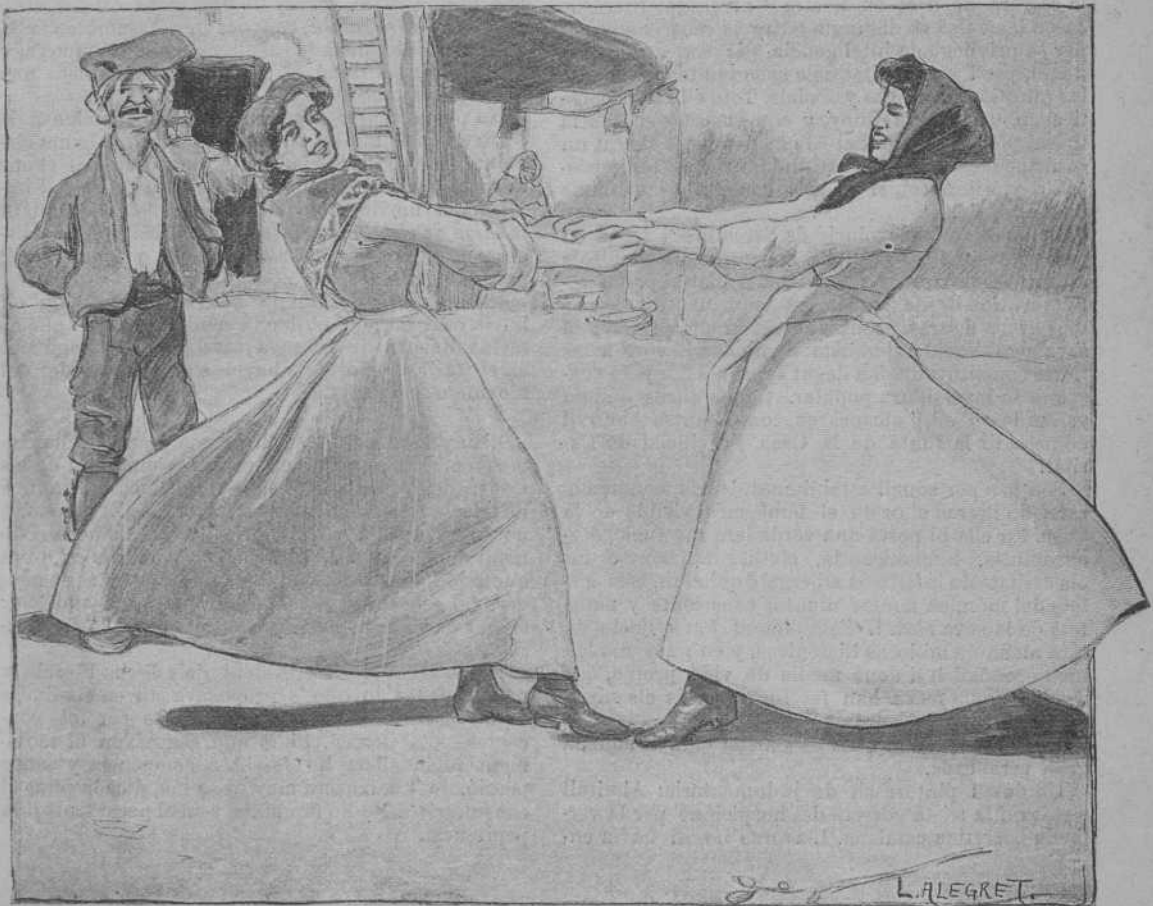
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranger, 5

LAS DEVANADORAS

—En compte de rodar aquí ¿no valdría mes que anessiu á rodar á la cínia?

CRONICA

VALENTÍ ALMIRALL

F EYA ja algún temps que 'l donavam per mort. Sa naturalesa robusta, exhuberant, apareixia treballada per una extranya malaltia interna que 's revelava ab el decandiment y la missantropia y certa pesadés síntoma precursor de una parálisis progressiva. Permaneixia horas enteras capbaix, silencios, com concentrat en sí mateix.

No fá encare deu días el vejerem per darrera vegada. Ja no podía caminar. El cotxe obert en que anava, en companyia de sa senyora, se pará davant de la llibreria López. Eixirem amatents á saludarlo.

—¿Cóm aném, Valentí?—li preguntarem.

—En classe de extrema-unciat, bastant bé—'ns respongué ab veu embarbussada y simulant una amarga rialleta.

Gran tristesa 'ns produhí aquesta resposta y l' aspecte del pobre malalt, que contrastava ab la vida que bullia per la Rambla, ombrejada pels frondosos plátanos, en una tarde espléndida d'estiu.

No semblava sino que, avants de anarse'n del món, hagués volgut donar una darrera ullada de despedida á la botiga que, mentres visqué, fou una de sas tertulias predilectas. Durant molts anys la visitá diariament, deixant en ella arrels de bona amistat que per sempre més han de produhir brotadas y floridas de carinyosas recordansas.

•••

Valentí Almirall y Llozer, fill de Barcelona, cursá la carrera de dret en nostra Universitat literaria. Ja en las aulas se distingia entre 'ls seus companys per sa privilegiada inteligencia, per son esperit reflexiu, per l' originalitat dels seus punts de vista en las qüestions polítiques y socials. Tots ells li pronosticavan que aniria lluny, y aquest presagi hauria tingut ple compliment si Almirall hagués tingut un carácter més flexible y acomodaticí que 'l que possehia, y, sobre tot, si hagués conegut els estímuls de l' ambició.

L' esclat de la Revolució de Setembre 'l trobá en plena joventut y en plena concordancia de ideals ab aquell moviment renovador. Afiliat al partit republicá, fou desde 'ls primers moments una de sas més grans figuras, acentuant desde un principi la seva significació federalista. Si no aná llavors á las Corts constituyents fou degut á que res feu pera conseguir la investidura popular. Algúns altres, que no valían lo qu' ell, l' alcansaren, contentantse Almirall ab presidir la Junta de la Casa Provincial de Caritat.

Son pas per aquell establiment deuria commemorarse ab lletres d' or en el punt més visible de la Casa. En ella hi portá una verdadera revolució, desensopintla, humanisantla, civilisantla, convertint als assilats de infelissos albergats qu' eran, casi aislats del món, en homes dignes, conscients y satisfets de la seva sort. L' Establiment fou objecte de tota mena de milloras higiénicas, y en punt á régimen económic li doná medis de vida propia, que desde aquella fetxa han fet innecessaris els subsidis de la Diputació provincial.

El bon estat de la Casa de Caritat data de aquella gran arrancada.

Un detall pintoresch de indumentaria: Almirall sustituhí la trista gorreta del hospiciano per la vermella barretina catalana. Llavoras no hi havia en-

care á Barcelona catalanistas pera celebrar y aplaudir aquesta innovació.

•••

Durant els cinch anys que tardá en ser proclamada la República, Almirall defensá ab gran empenyo las solucions federalistas, ab la paraula y ab la ploma, ab aquesta sobre tot, fundant al efecte un periódich titulat: «*El Estado catalán*», en el qual publicá numerosos escrits que 's distingian per son valor doctrinal. Ningú com ell coneixia 'l problema de la federació y l' íntima essencia de las instituciones de las dos Repúblicas modelos: la Nort-Americana y la Helvética. D' ellas, la primera era la que se 'n emportava las sevas preferencias, sens dupte perque en son temperament fort y alentat hi havia alguna cosa de lo que constituheix el distintiu de la rassa saxona.

Durant la República trasladá á Madrit la publicació de *El Estado catalán*, com si ab aixó volgués senyalar una orientació als esforços polítichs de Catalunya. Pero 'ls temps estavan massa perturbats y no lográ recullir tots els fruyts que 's proposava lograr de la seva empresa.

Vingueren els temps de la restauració, del silenci imposat á la premsa republicana, tatzada de ilegal per en Cánovas. Mes tant bon punt fou possible respirar, fundá Almirall el *Diari catalá*, recullint y organisant els restos dispersos del federalisme. Vingué en Pí y Margall á Catalunya á propagar la teoria del pacte. Almirall la creya desatinada; pero com á home cortés l' acompanyá en la seva excursió, silenciosament, sense pronunciarse en pro ni en contra de aquella doctrina.

Sols quan partí D. Francisco, se separá d' ell, manifestant en un notable article la seva disconformitat de criteri; y mal avingut ab el quietisme, posá son periódich al servey de las ideas catalanistas, fundá 'l *Centro catalá*, convocá una Assamblea en la qual foren definidas las aspiracions de Catalunya, y en poch temps doná al moviment catalanista una empena assombrosa.

No pogué lliurarse empero de la malavolensa de l' enveja y de las hostilitats del rezel. Alguns elements que se li havian unit renegaren del sentit avansat, francament democrátich, que Almirall imprimia al moviment, y se separaren d' ell fundant la *Lliga de Catalunya*. De mica en mica se li aná disgregant el núcleo que havia format... y 's quedá sol; pero victoriós.

Els segadors ficavan la fals en el camp qu' ell havia conresat, qu' ell havia sembrat á mans plenas ab las llevors de la seva inteligencia. Ningú pot arrebatarli la gloria de haver sigut l' iniciador del moviment catalanista.

•••

L' any 1886 sigué per ell de una gran activitat intelectual. Era autor de un estudi comparatiu de las Constitucions suissa y nort-americana, y de dos novelas que publicá ab las inicials A. Z. pero aixó no bastava á la seva gloria literaria. Successivament doná á llum *L' Espagne telle qu' elle est*, obra que cridá poderosament l' atenció aquí y al extranger, y 'l seu llibre més important *Lo Catalanisme: motius que 'l l'legitiman, fonaments científichs y solucions prácticas*.

Havía sigut elegit president dels Jochs Florals, y no cabent tot lo que 's proposava dir en els límits de un discurs, escrigué aquest llibre per tots conceptes notabilíssim. Si 'ls que segueixen el moviment regionalista ho fessin á conciencia y sense passió, no 'l deixarian may de la má, á cada punt el consultarían. No ho fan aixís, y en el pecat troban la penitencia.

Almirall, l' iniciador y l' dogmatisador de aquest moviment, sabia ahont anava y 's persuadí ben prompte de que empenhien una orientació oposada á la seva 'ls que s' aprofitaren de las sevas iniciativas y de sos treballs. Per aixó aviat els separá un abisme. Y últimament, quan doná á l' estampa *El Catalanisme* traduït al castellá, pogué reptarlos ab la má dura de un mestre desatés, atacant las tendencias retrógadas y regressivas dels companys de causa y consignant ab aquell cop d' ull certer que fou una de las més privilegiadas condicions, la següent afirmació:

«El catalanisme es l' última evolució del carlisme á Catalunya.»

Aquesta afirmació caygué com una bomba en el camp regionalista, en moment per ells inoportú, es á dir en vigílies de las últimas eleccions de diputats á Corts, quan els companys de causa havían realisat la més monstruosa de las conxorxas, en contra del partit republicá.

No sé, si després de mort el nostre entranyable amich, farán ab ell lo que han fet ab Mossén Cinto Verdguer. Possible es que 's desfassin en elogis póstums, ara que no 'l poden témer. Pero en aquest cas més que un tribut á la justicia, 'l pagarán á la hipocresia.

Quan vivia era ocasió de venerarlo, donantli la rahó y seguintlo. Y lluny de ferho aixís, el tingueren abandonat y més de una vegada el vituperaren.

Per lo demés, no caldrá qu' extremin las cosas tractant de alsarli un monument; y no perque no se 'l mereixi, sino perque ja 'l té, haventse'l erigit ell mateix, acumulant els preciosos materials de una honradés intaxable, de las virtuts cívicas més preclaras, y del amor inextingible á la patria y á l' humanitat. Monument que ostenta per corona son llibre *Lo Catalanisme*.

P. DEL O.

L' HOME

El día naix hermós y ple de vida
brindant al mon treball, amor y pau.
Y l' home, apassionat, conscient ó ximple,
pero al fi, sempre ingrát...
despreciant del nou jorn la gentileza,
roba, ó mata, per vici ó per la fam...

El día encar no conta dugas horas...
¡y ja l' ha deshonrat!

ANDRESITO

LA VERBENA DE SANT JOAN

I

LA CRIADA Y L' PRETENDENT

—¿Qué diu la senyoreta?

—Indecisa com sempre. Agradarli, ja li agrada vosté, pero la presencia dels altres dos aspirants no la disgusta del tot. Y hasta un d' ells, el ros, juraria que ocupa en el seu cor més puesto que cap.

—Si ho tornas á dir t' escanyol!

—¿Pero qué vol que hi fassi si es la pura veritat?

—De manera qu' ella demostra pel ros certa preferencia...

—A mí 'm sembla que sí. No obstant, avuy sortirém de duptes.

—¿Cóm?

—Diu que vol fer la proba de Sant Joan. Posará 'ls noms de tots vostés en tres paperets diferents, els tirarà cargolats á sota del llit, y al punt que toquin las dotze, agafará á las foscas el que primer li vingui, y aquell será definitivament l' elegit del seu cor.

—¿Qui li ha inspirada aquesta idea?

—Jo. D' una manera ó altra era precís acabar.

—Donchs, escolta lo que vaig á dirte. Si la sort me favoreix á mí, t' regalaré un' unsa; pero si desgraciadament l' escullit es un altre... preparat á morir. T' agafó pel coll y ¡zis zás!, demá mateix, al cementiri.

—¿Al nou ó al vell?

—¡Riu, riu!... No riurás quan t' hi trobis.

—Vamos, pássiho bé, senyoret. Avuy te mal día.

—Lo dicho: ¡un' unsa... ó zis zás! Ves qué prefeixes.

II

ENSAIG GENERAL

—¿Cóm dius que 's fa aixó, Mariona?

—Es lo més senzill del món. Jo li escriuré 'ls noms en tres papers—perque si se 'ls escriu la mateixa interessada no va bé—y al ser la mitja nit, vosté s' ajup, n' agafa un, qualsevol... y pot estar ben segura de que aquell es el que ha de fer la seva felicitat.

—¿De veras?

—Ja pot pujarhi de peus. Al meu poble todas las noyas ho fan aixís, y no n' hi ha hagut may cap que n' haji sortit enganyada.

—Agafa la ploma, donchs. Aquí tens els paperets... ¿Quin nom posarém primer?

—No hi ha primer ni darrer en aquestas cosas. La que ho ha de decidir es la sort.

—Escriu... Federico...

—Es el ros ¿eh?

—Deixaho corre. Ara posa... Miquel...

—¿Y l' altre?

—Ramón.

—Ja están. Ara ¿veu? els cargola un á un, aixís; els tira sota 'l seu llit y al sonar la primera campanada de las dotze... ja sab lo que ha de fer. Aixó sí, haig d' advertirli una cosa. Un cop cullit el cargolillo que l' atzar li depari, els altres dos, sense mirarlos sisquera, els ha de cremar á corre cuyta. No cumplint aquest requisit, tot li sortiria esguerrat y ocasionaria potser la seva desgracia. ¿Se 'n recordarà?

—No passis cuytado. Más interés hi tinch jo que tú.

III

EL MOMENT SOLEMNE

Al campanar de la Catedral comensan á caure las dotze.

Pálida, tremolosa, com donantse compte de la trascendencia del acte que va á realisar, la ignocenta senyoreta abandona 'l balcó ahont, devorada per la impaciencia, ha estat esperant l' arribada de l' hora clássica, y 's dirigeix al seu quarto.

S' ajup. El cor li palpita ab bategadas violentas. Allarga 'l bras, palpa un moment, troba un paperet. ¡Ja 'l té!...

¿Quin nom contindrà?

¿Será 'l de 'n Federico, el ros, pel qual, sense volguers'ho confessar, sent la pobreta una inclinació invencible?

¿Será 'l de 'n Miquel, el fill del fabricant?

¿Será 'l de 'n Ramón, el menos prestigiós dels tres pretendents?

Signi 'l que sigui, la sort mana, y disposada está

á cumplir els seus designis. Respecte á aixó, se sent perfectament resolta. Quan parla 'l destino, se l' ha d' obehir.

Descargola 'l paperet, corra al flam de gas que á prevenció ha deixat encés en l' habitació vehina, y llegeix:

—¡Ramón!

De sa boca no s' escapa una paraula, pero sos ulls espurnejan d' un modo extrany.

A bon segur s' hauria estimat més el ros.

IV

L' ENDEMÁ

—¡Aleluya, senyoret, aleluya!

—¿Qué?

—Digui al cementiri que no moguin res, y vosté amaneixi l' unsa que 'm va prometre.

—¿Hi sortit jo? ¡Quína ditxa!... ¿Y qué diu ella?

—¡Qué vol que digui! Més contenta que 'l món.

—¡Quína fortunal!...

—¡Poch á póch! Aquí la fortuna no hi ha intervingut per res. Tot m' ho deu á mí.

—¿Qué has fet?

—Pues res!... Que mentres la senyoreta sopava, vaig entrar al seu quarto y vaig retirar els paperets

dels seus contrincants, deixántels'hi tots tres ab el nom de vosté.

—¡Magnífica operació! ¡Ets la criada més sabia d' Europa!

—Aixó ho vaig aprendre á l' altra casa ahont servia. El senyor ne deya «fer la *tupinada*.»

—¡Está bé! ¿Quí era aquest senyor?...

—Prou deu haverlo sentit anomenar. Un tal Samaranch.

A. MARCH

DOLOROS INVENTARI

Després de llarchs anys y tristos torna á petjá 'ls encontorns d' un escampall de masías per entre conreuhats, boscos y ermots, masías que en sa infantesa ressegua cada jorn.

Náufrech del mar de la vida, l' odi 'l va tenyir de llot, la ley va donarli ferro y quatre parets negras sense sol. Desenterrat torna á viure per viure anyorant la mort.

Desfigurat, plé d' arrugas,

LA PRIMERA VICTORIA DE DON TIBERI

—Entérat d' aixó, Narcís.
¡Se t' ha acabat la brometa!

—¡Ávila fiero, has vensut!
¡Tállam, tállam la coleta!

solchs que va obrirli 'l dolor,
millor que ningú 'l conegui;
així, com extranger cercant quelcom,
assaboriré la dolsa
remembrança d' antics glos.
Cada mirada que dona
li fa desplegar un recort
de la infància venturosa:
la casa que va naixer ¡quin fibló!
ell prou fuig, pro se li clava
ben endintre del seu cor.

La morada de la dona
qu' encengué son pit un jorn
caiguda, tornada en runas
que 'l temps va vestint d' herba poch á poch
quan per entre de las sevas
no s' hi emparra ni una flor!...

J. COSTA POMÉS

LA BASE DEL HOME

Si la patria—com ha dit un pensador—es el *lloch* *abont un hi está bé*, declaro que 'l calsat que avuy hi tingut el sentiment d' estrenar no es la meva patria.

¡Hi estich remalíssimament!

¿Causa? Els capritxos de la veleidosa moda y la terquedat sabateril, empenyada en enmotllar el peu á la forma de la sabata, en compte d' enmotllar, com seria natural, la sabata á la forma del peu.

En el camp de la indumentaria hi ha raresas que, encare que no m' agradin, me las explico y fins las tolero.

Que 'l barret—per exemple—sigui mes alt ó mes baix, ó tingui las alas mes amplas ó mes estretas, no es cosa que afecti á la tranquil·tat del individu, ni crech que atenti en lo mes mínim contra la seva salut. Mentres el forat al qual s' ajusta la bóveda craneana tingui la forma y la extensió que ha de tenir, ¿qué 'ns fa que la copa alçansi una altura torreiffélica ó que las alas deixin petites á las del avestrús?

No aixís ab el calsat. Las sabatas, *base del home*, deuen haver de reunir totas las condicions que 'l benestar d' aquést exigeix. Un individu ab una americana extranya, una corbata curta, una hermilla llarga, desempeñarà un paper ridícul, farà riure si volen, pero no patirà.

Imaginense, en cambi, un home ab un calsat curt, estret ó de contextura inconvenient... Hi ha malesa al món que ab aquést puga compararse? Fins me sorprén que 'l Dante, que tants y tan crudels torments va idear pel seu Infern, no hi posés també entre 'ls més terribles el d' un ánima condemnada á caminar eternament ab unas botinas justas.

Aquest es el meu cas. El sabater va pendre'm la mida, y després d' explicarme com de costúm que la pell cada día va més cara y que las calcutas están poch menos que pels núvols, va manifestarme que m' faria un calsat que no hi hauria més que mirar.

—No cal—vaig dirli jo, retxassant modestament la oferta dels seus primors:—com que no penso portar las sabatas á cap concurs de bellesa sabateresca, m' acontentaré ab que, més que bonicas, me las fassi cómodas.

—Descuydi: serán cómodas y al mateix temps elegants. L' una cosa no impedeix l' altra.—

Un servidor, mal m' está 'l dirho, tinch uns peus regularment conformats. Un amic artista que un dia me 'ls va veure á la Mar vella, va assegurar-me que no 's podia fer contra ells la menor objecció.

Donchs bé: á la qüenta al meu sabater se li ha ficat á la clepsa la pretensió de destruir aquesta be-

PENJANT LAS PANTORRILLAS

—Definitivament me retiro, amic Benet!
—¡Ay, don Manuel! ¡Qué n' es de trist un enterro... sense caixa!

BALNEOTERAPIA AMBULANT

Quinze minuts de tranvía,
(ne poden estar segurs)
sense dur tanta molestia
fan l' efecte d' un bany rus.

FOCHS NATURALS

llesa, y crech que si l' escolto y acepto las sevas imposicions acabarà per conseguirho.

Las sabatas que m' ha portat, y ab las quals rodo actualment per aquests carrers, tenen tanta semblansa ab la forma del meu peu com un pa de crostóns ab una llapidera.

Llargas, estretas, ab una punta com la proa d' un barco y ab unas ondulacions que m' fan duptar de si alló son sabatas ó estutxos per guardarhi navajas de barber, se m' figuran més que la creació d' un mestre d' obra prima, el producte de la imaginació perversa d' un enemich personal.

—Pero, sant cristiá—li he dit jo al véurelas:—¿cóm es possible que 'ls meus peus se fiquin aquí dins? ¿No veu que m' sobra sabata de la punta y me n' falta dels costats?

—Es la moda, senyor meu, es la modal.. Ara s' fan aixís.

Y vulgas no vulgas, me la ha fetas posar.

Lo que pateixo ab aquests adefessis sóls ho sé jo y 'ls de casa, que senten las expresions lletjas que continuament surten de la meva boca.

¿No es ben trist que per la tiranía d' un sabater un hom hagi de sufrir innocentment, sentint-se 'ls dits apretats y

passejant per tot arreu mitj pam ben bo de sabata sobrera?

Pero me la pagarà, ¡vaya si me la pagarà!

Per ara no diré res, perque fa massa calor; pero desseguit que vingui 'l bon temps, organiso un partit anti sabateril y al crit de: ¡Abaix els sabaters que fan el calsat á la moda!

llenso las massas al carrer y s' arma aquí un xafarranxo que farà tremolar las esferas.

¿No 'ls sembla bé?... Aixís com s' ha aixecat una creuhada contra 'ls que calentan els caps, ¿per qué no se n' ha d' aixecar un' altra contra 'ls que oprimeixen els peus?

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

QUADROS DE COSTUMS.—UN ÀPAT DE JOCHS FLORALS.—CARTAS DE UN PARE, D' UN FILL, UNA MARE Y UN RECTOR, per E. SOLER DE LAS CASAS (*Fadri en Gay Saber*).—L' autor de aquest opúscul satírich ens fa coneixedors de un fet que li ocorregué enguany en l' àpat dels Jochs Florals. A tal efecte s' explaya en sentits accents consignant las amarguras que hagué de sufrir son ilustre pare, á través de la vida literaria, y de las quals, en certa manera, sembla ell mateix esserne legítim hereu. No per aixó s' amilana, do-

nant probas de una gran entereza de caràcter.

ESTOCADA A FONDO

—¿Ab qué contas per passar alegrement aquesta ver-bena?
—Ab la butxaca dels companys.

El fet que li ocorregué está motivat per haver respost á certas impertinencias de sobre taula, llegint unas Cartas sobre 'l modernisme á despit dels que s' esbravavan interrompentlo grosserament, á un dels quals per haver accentuat sa grolleria se vejé obligat á donarli una severa lliadó.

L' opúscul del Sr. Soler posa de relleu certas miserias de la vida literaria y artística de Barcelona; té verdader interés de actualitat y está realsat per la franquesa dels conceptes y per l' estil incisiu que dona calor á todas las sevas páginas.

TOPOGRAFIA MÉDICA DE CALAF por D. IGNACIO DE LLORENS Y GALLARD, laureada por la Real Academia de Medicina y Cirugia de Barcelona, en el concurso de 1903. —Es un treball notabilíssim y verdaderament interesant per l' estudi complert que conté de la comarca calafina. Comprén las següents materias: *Estudio general de topografía*: I. Historia de Calaf. — *Estudio particular de topografía*: I. Orografía é Hidrografía. — II. Atmósfera, Presión, Luz, Electricidad, Meteoros, Clima — III. Productos del suelo: Agricultura é higiene de las subsistencias. — IV. Flora y Fauna. — V. Urbe calafina en general. — VI. Urbe calafina en particular. — *Demografía*: VII. El habitante: caracteres estáticos y dinámicos — *Capítulo especial*: Los Juegos Florales de Calaf. — VIII. La población: caracteres estáticos y dinámicos. — IX. Patología. — X. Terapéutica. — XI. Boceto social de Calaf.

Tots aquests punts están tractats ab molta extensió y una gran riquesa de datos y observacions.

Ab monografias de aquesta importancia es com se pot donar á conèixer la manera de ser de una comarca, y contribuir, per lo tant, al estudi acabat de la terra catalana.

L' edició es espléndida avalorantla un bon número de grabats que il·lustren el text. Ab ella demostra 'l Doctor

Llorens el gran carinyo que sent per la vila en la qual prestá un día sos serveys professionals.

A. B. C. DEL INSTALADOR Y MONTADOR ELECTRICISTA, por R. YESARES BLANCO.—Tomo II. Estaciones centrales y canalizaciones.—Forma part aquesta obra dels útils *Manuales* que ve publicant ab merescut éxit la Casa Soler, y ab els quals tant contribuheix á la divulgació dels coneixements útils y de aplicació immediata.

Ja al sortir á llum el tomo I de aquest tractat tinguerem ocasió d' encomiar la seva importancia. Avuy afegirém á lo que diguerem que no es possible explicar ab mes claretat tot lo que li cal saber al electricista que 's dediqui á montar instalacions de aquest fluit, que tan maravellosos progresos ha realisat en aquestes últims temps en sas multiplicadas aplicacions industrials.

El según volum de aquest tractat conté 208 figuras intercaladas en el text.

RATA SABIA

RIMAS

—No puch viure, no puch viure
després de tot lo que hem fet...
—No ho vejé ningú.
—¿No?
—Creume.
—¡Oh! mes Deu si que 'ns vejé...

EL PROGRAMA

—¡Toros, toros, toros y mes toros!... ¡Quin diastre d' afició á las banyas tenen á Barcelona!

—Ay, tonta. Ab aquestas cosas
Deu fa veure que no hi veu.

—
Estima forsa á Deu, va di'm la mare,
y jo 'l vaig estimar...
hasta que tas caricias
me 'l varen fé olvidar.

O. RIBAS

TÍVOLI

S' ha de dir alló que 's diu en semblants cassos: uns *Hugonots* á mitja pesseta y cinch céntims l' entrada han de valer molt poca cosa perque no valguin lo que costan. Donchs els que s' han cantat en el *Tívoli* valen infinitament mes. Ja se 'n podria donar fins una pesseta.

Se lluhiren tots els cantants: la Santoliva (Valentina), la Casals (reyna Margarida), la Claessens (patje), en Ferrari (Raul), en Favaron (Nevers), en Banquells (Marcelo) y l' Oliveras (Saint Bris).

Se lluhí sobre tot el mestre Pérez Cabrero portant la batuta, á tall de timó, es á dir sorteiant totas las dificultats en que la famosa partitura hauria pogut topar y estrellarse.

El públich ne sortí content y ab ganas de repetir.

NOVEDATS

Encare que 'n Benavente es un escriptor que 's pot permetre certs capritxos, hi ha capritxos que no encaixan en el march de un escenari. En aquest cas se troba *El dragón de fuego*, obra de carácter exòtich y que per llarga y diluhida s' arriba á fer pesada.

No 's pot negar qu' enclou certa intenció, com es la de pintar la conducta de certas nacions europeas, que ab l' excusa de civilisar als pobles inferiors, cometen las majors monstruositats y s' aferran á la mes descastada de las copdicias.

Tampoch se pot desconéixer que 'l Sr. Benavente es un gran escriptor de qual ploma brollan ab abundancia las frasses cáusticas.

Pero ab aixó sols n' hi ha poch pera subjugar al públich y conquistar un éxit.

Veritat que 'ls intérpretes no 's fican tampoch dintre de l' obra. Per sa dicció monòtona y cansonera, per sa falta d' expressió que arriba fins al extrém de que moltes vegadas sembla que ni pensin lo que recitan, se fan dignes de que 'l públich al sentirlos s' hi adormi. En tot cas lo únich que pot desvetllar al espectador es el decorat verdaderament espléndit y 'l vestuari fastuós y rich.

* * *

Molt mes interés que l' obra, la nit del estreno, va despertar una batussa á garrotadas entre dos espectadors: un fabricant y un militar.

Está vist que 'ls dramas que no sempre escriuhen els autors, moltes vegadas el públich els improvisa.

CATALUNYA

Mme. Flirt, ab sas coqueterias y sos arranchs sentimentals ha passat per l' escenari d' Eldorado, lleugera, depressa, casi sense deixar rastre.

L' obra de Mrs. Gavault y G. Beer es una reminiscencia vestida á la moderna de certas produccions vellas que tenen per base 'ls sacrificis de l' amitat. Una viuda compromet la seva honra pera salvar la de una seva amiga casada, y en aquest rasgo de generositat troba 'l premi ab un bon casament que fa.

L' obra bastant superficial está escrita ab garbo y ab perfecte coneixement de l' escena.

* * *

Interessant funció la del divendres, en que una gran part del públich de Barcelona que á penas coneixia á n'

en Borrás mes que de nom, consagrà l' éxit que ha conquistat á Madrid en la seva excursió.

Mentida sembla, pero es induptable que sense la consagració madrilenya del notable actor catalá, en Borrás hauria mort de vell á Romea, sense que una gran part del públich barceloní, la que mes presum de lluhida, ja que no de inteligent, s' hagués pres el treball de anarlo á veure y aplaudir.

Tot perque no s' ha donat al Teatro catalá tota la importancia que 's mereix en aquesta ciutat bressol y casal del catalanisme!

El pati blau de 'n Russinyol tingué una execució molt ajustada, y lográ penetrar en l' ánima del públich ab els seus efluvis de delicada poesia. Els de Madrid podran dir:—Nosaltres hem descubert tot aixó.

Y ls catalanistas que no saben donar vida próspera al Teatro catalá, haurán de baixar el cap.

A continuació 's posá en escena *El patio* dels germans Quintero, xamosa producció exuberant de naturalesa andalusa.

En resum: una funció molt ben concebuda... y fins á cert punt un acte de verdadera trascendencia.

GRANVÍA

Casi no cal ocuparse de aquest teatro, per quant l' encarregat de redactar els anuncis estalvia la feyna als revisers.

Ho fá molt bé, y casi tant com pera veure las funcions, se pot pagar per llegir els anuncis dels diaris.

EN LA WAGNERIANA

La vetllada dedicada á Schumann resultá un aconteixement artístich en tota l' extensió de la paraula.

La precedí una conferencia interessant, á manera de preámbul deguda al Sr. de Montoliu, á la qual seguí l' execució de algunas de las mes escullidas creacions del gran músich.

La Sra. Vidal de Montoliu (violí), el Sr. Huguet (violoncello) y 'l Sr. Granados (piano) interpretaren magistralment el tríu (ópera 68).

El mateix Sr. Granados feu gala de una portentosa exquisitat executant las *Escenas infantils*.

La Sra. Mercé cantá ab encisadora compenetració sis *lieder* inspiradíssims.

Posá ff á la vetllada el pianista Sr. Marshall tocant ab fogositat y ajust la *Novellette* y un *allegro*.

En resum: una vetllada deliciosa, y un nou títul á la consideració de tots els amants de la música selecta, conquistat per l' Associació wagneriana.

N. N. N.

LA NIT DE SANT JOAN

*¡Noche magnífica,
noche sin par!* (Clavé.)

Una vetlla tan hermosa,
com cap mes se 'n trobaria,
es just que fos l' alegría
dels nostres antepassats.

Desde molt llunyana fetxa
xichs y grans l' han celebrada,
y en sos versos l' han cantada
els poetas mes inspirats.

A través dels anys y sigles,
sa popular estructura
ens l' ha conservada pura
fins avuy la tradició.

Y á cada nou Juny que passa,
al cor del poble pren vida,
y á disfrutarla convida
á tots sense distinció.

No li plauhen privilegis,
ni de favors es avara;
el seu Deu, es la gatzara,
el seu lema, llibertat.

Es l' amor el seu imperi,
de son pit raja alegría,
y sas riallas son poesia
per la pobre humanitat.

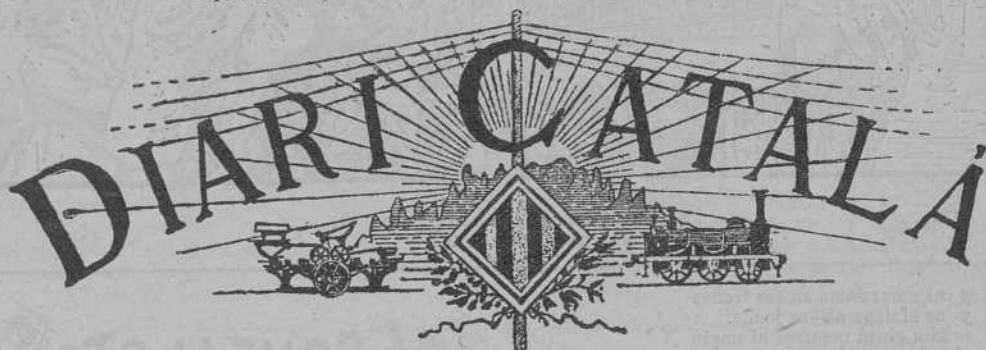
Ella 'ns crida carinyosa
per distreure nostras penas,

L' ALMIRALL Y LA SEVA OBRA

EL ESTADO CATALAN.

DIARIO REPUBLICANO-FEDERALISTA INTRANSIGENTE.

Capsalera del primer diari escrit en castellá que dirigí l' Almirall.

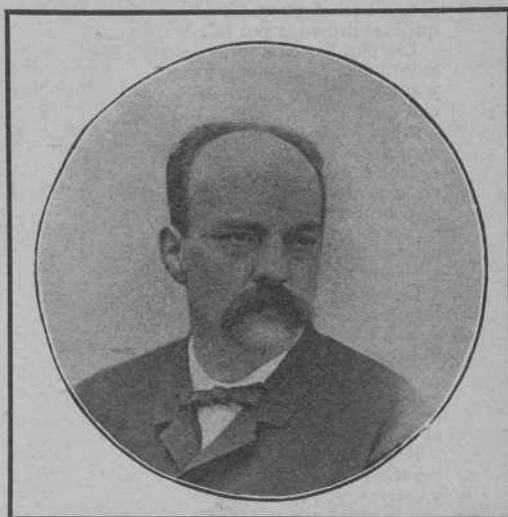

POLITICH Y LITERARI

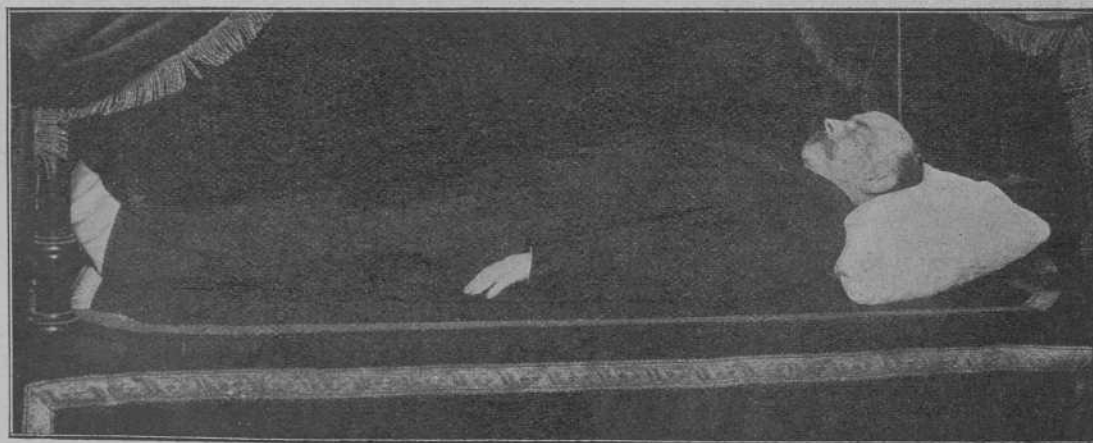
Capsalera del primer diari catalá que fundá l' Almirall.

En Valentí Almirall l' any 1868.

En Valentí Almirall l' any 1880.

En Valentí Almirall en la cámara mortuoria.

INAUGURACIÓ DEL ESTIUHEIG

No corre un céntim, no hi ha diné,
mes per xalarse tothom ne té.

y 'ns empresona en sas trenas
y 'ns afalaga ab sos jochs.

Ella viurá mentres hi hagin
al poble que vol seguir-la,
cors joves pera gaudir-la,
fustas vellas per sos fochs.

La canalla ja procura
ab la llenya arreplegada
fé una bona foguerada,
qui mes grossa la pot fé'.

Las parellas casadoras
entorn dels fochs van y venen,
y sas caras rojas tenen
clarors d' incendi també.

Ab el caliu de las cendras
de la fusta consumida,
el foch sagrat de la vida
en nous altars s' encendrà.

Y aquests també al extinguirse,
ab sas espurnas darreras
calarán novas fogueras,
y 'l foch may s' apagará.

Cada any el farán reviure
las generaciós futuras,
y cada any *bonaventuras*
se pendrán á mitja nit.

Cada any tirarán tres *claras*
dintre d' un got las donzellas,
per veure pintat en ellas
al qui será 'l seu marit.

Hi haurán cansóns amorosas,
y aufábregas, y alegría;
y música, y... ¡prou poesia
que la prosa espera torn!

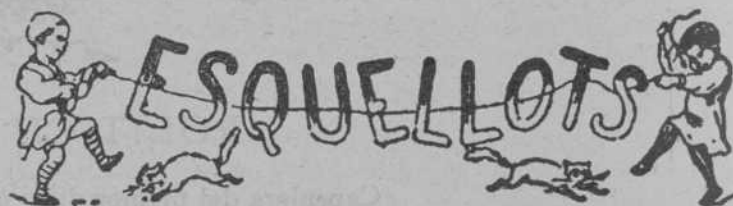
Hi haurán cocas ensucradas
bonas per las dents dels joves,
cocas bon xich menos *tovas*
que las rajolas del forn.

Hi haurán corre-camas, piulas,
y cohets de tota mena,
que 'ns petarán á l' esquena
en el mes mínim descuyt.

Y tot aixó, y altrás *bromas*
propias d' aquestas vespradas,
barrejat ab bafaradas
de bunyols y d' oli cuyt.

Pro sempre, ab lo insoportable
que aquests defectes la fan,
tindrà quelcom d' agradable
la *Verbena* de Sant Joan.

PEP LLAUNÉ

El governador ha anat á Madrit portant dintre
del cos el nou arcalde de R. O.

En Maura, veyent qu' estava als últims, el va cri-
dar, desitjós de prestarli 'ls serveys de llevadora.

El part es bastant laboriós: han passat una por-
ció de días sense saber si la criatura que ha d' en-
carregar-se de la vara será home ó dona. Tal vegada,
quan vejín la llum las presents ratllas, haurém sor-
tit de duptes... y segóns sigui 'l recen-nascut, conei-
xerém quí ha sigut el pare que l' ha engendrat y
veurém quí es el padri.

**

GALO-MANÍA MUNICIPAL

—¿Ves? Ya soy guardia distinghit.
—¿Y ab aixó, qué hi guanyas?
—Que puedo dormir más horas.

A nosaltres, francament, ens preocupa ben poch aquesta qüestió. A qui més interessa, en tot cas, es als nostres dibuixants que l'hi han de pendre 'ls rasgos de la fesomia.

Un alcalde de R. O., presidint á un Ajuntament nombrat pel poble, resulta sempre un pobre home. Mal si se las vol tenir tiessas, creantse un conflicte á cada instant. Mal també si 's resigna á ser sols una figura decorativa.

En el primer cas s'exposa á que li trenquin els vidres dels balcons. En el segon cas no li queda més recurs que anarse fonent com un bolado.

O millor dit: com un *Boladeres*.

La qüestió del emplaçament del projectat monument á mossén Cinto no adelanta un pas. Tal estém com estavam. Els uns que s'ha de alzar dalt de una montanya; els altres que s'ha d'erigir en un siti ben espayós de la ciutat.

Molta passió per part dels menos, y en cambi l'indiferencia més absoluta per part dels més.

Passan de una xeixentena 'ls individus que componen la Comissió erectora, y sols una quinta part

Els companys de causa que varen fer un va-y-tot pel doctor Robert, de mossén Cinto no se 'n recordan, en la forma positiva, contant y sonant ab que s'evidencian aquestas recordansas.

A porta tancada se celebrá l'última reunió de la Lliga regionalista, convocada al objecte de nombrar un Directori.

Pero á pesar de tot, las espurnas de la desavinensa y la discórdia se filtraren á través de las parets, trascendent al exterior.

La candidatura del Directori siguié proclamada contra la voluntat y ab la protesta dels que pretenían que se subjectés á votació.

Y siguié excluhit el Sr. Doménech, la gloria més legítima de la nostra terra, y siguié proclamat el sardanista Cambó, el Fivaller de cartró, com li diuen molts dels seus companys de causa.

El Directori dimití tot just designat, y se li concedí pera retornarlo un vot de confiança. Pero no hi ha que ferne cas: tornarà á dimitir, y si no dimiteix, res podrá fer de profit dat l'estat de divisió que reyna en las filas segadoras.

Estava escrit: la Lliga havia de deslligarse.

SANT JOAN

Las verbenas d'ahir.

(una dotzena escassa) han assistit á la reunió que s'ha vist més concorreguda.

Si mossén Cinto siguiés viu, estich segur que diria ab la seva afabilitat característica:

—Senyors: no 's molestin per mí. Déixinme tranquil. El millor monument el tinch en el cor del poble y en las recordansas de la meva vida humil y resignada.

Y estaria en lo cert y en lo just.

Perque ab tant y tant parlar del monument, ningú sab á horas d'ara de ahont han de sortir las missas.

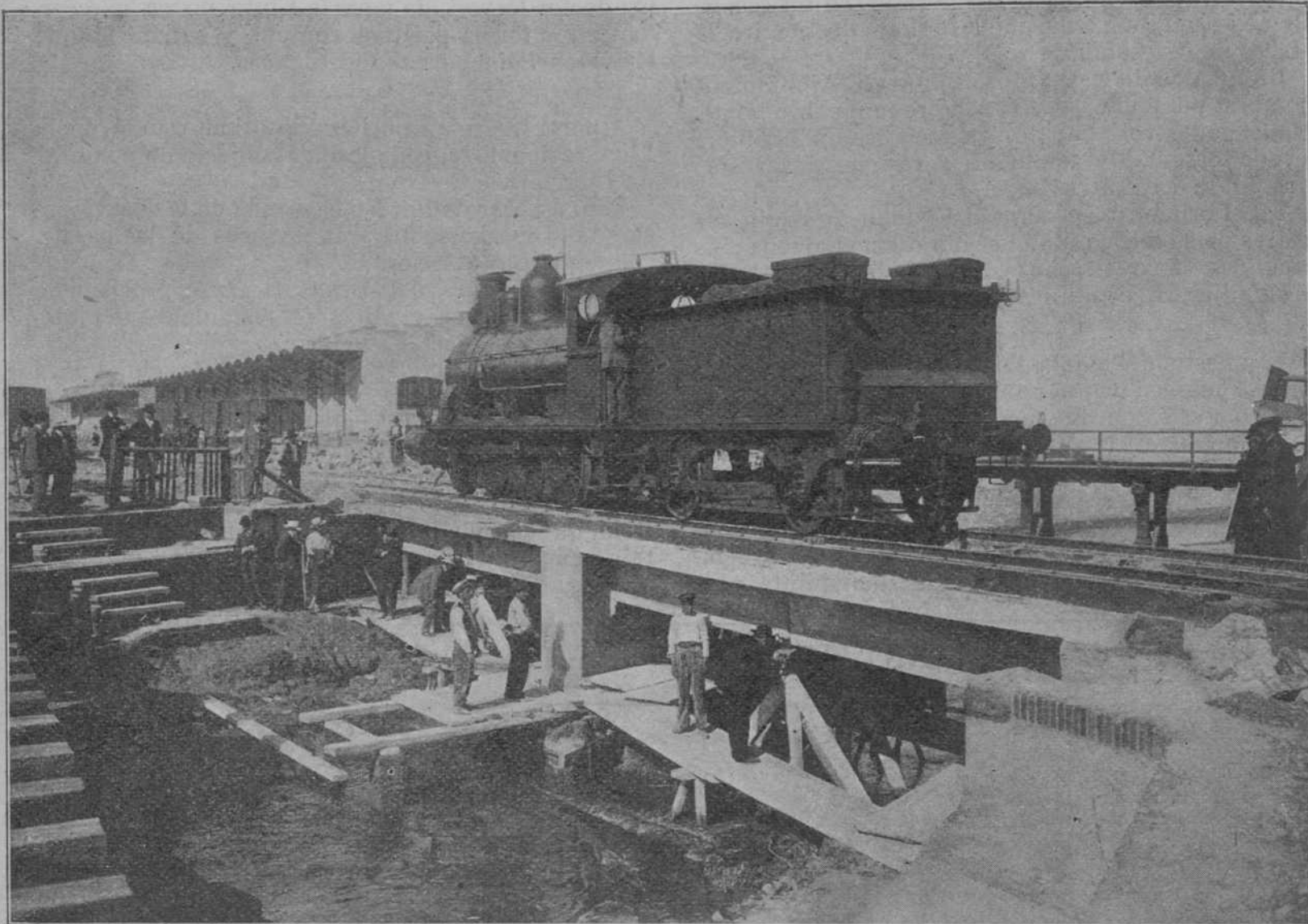
Las verbenas d'avuy.

La llebra del Arxiu de la Corona de Aragó que va alzar LA ESQUELLA DE LA TORRATXA ha anat recorrent de un á un casi tots els periódichs de Barcelona.

La *Perdiu* no ha pogut solventar del tot el compromís en que 's troba col·locada, entre 'l gloriós Arxiu y la Corporació religiosa que pretén se li adjudiqui l'histórich Palau dels reys de Aragó. «Si la comunitat religiosa té rahó —ve á dir— que li donguin l'edifici; pero que l'Arxiu no surti de Barcelona.»

Voldriam saber ahont podría instalarse l'Arxiu, dat cas que 'l traguessin del local apropiat que

ELS PROGRESSOS DE LA INDUSTRIA

Probas, verificadas el dijous día 16, del pont de *hormigón* armat, construhit sobre 'l Bogatell, en la línea dels ferrocarrils de Madrit Zaragoza-Alicant.

avuy li serveix d'alberch. Aixó no ho consigna *La Perdiu*, molt amiga de las glorias de Catalunya; pero encare més amiga de las Comunitats religiosas.

Y ara ampliarem els nostres informes.

No es una Comunitat de Benedictins, com diguem, la que preten que li sigui adjudicat el Palau dels reys de Aragó. No es tampoch una Comunitat de Dominicos, conforme indicá algun periódich.

EL PLAT NACIONAL

Digui la gent lo que vulgui, está probat que 'ls bunyols son el menjar predilecte dels espanyols.

No 's tracta de frares, sino de monjas. Son las de Santa Clara, vehinas del Palau, las que desitjarían aixamplarse, á expensas del Arxiu de la Corona de Aragó.

Y que, segons noticias, ja fa molt temps que s'encomanan ab gran fervor á Sant Antoni.

Y no á Sant Antoni del porquet: sino á Sant Antoni mallorquí; á Sant Antoni Maura.

La *Verbena de la Florida* de Madrit aquest any s'ha inaugurat molt bé. Una noya de 15 anys ab una ferida al pit y deu més repartidas en tot el cos. L'agressora, una altra minyona, y totas dugas revenedoras de bitllets. Intermediaria, la mamá de la ferida. Causa de l'agressió: l'afany de disputarse l'amor de un home.

Tot aixó escrit ab versos ripiosos y adornat ab música xaranguera constituhiría una pessa del género xich, que tiraría alguns centenars de representacions y reportaría succulents trimestres.

Y á pesar de tot ja veurán com la justicia en lloch de recompensar castiga als autors de una producció tan realista y tant del gust del públich.

S'atribuix al Hereu Pantorrilles propósitos de retirarse de la política.

Y com á prova de la formalitat de aquests propósitos, se cita que ha mort á *La Dinastia*.

¡Regicida!

¡Retirarse de la política 'l Sr. Planas y Casals!... Més retirat de lo que n'estava... Pero no perque ho

hagués fet espontáneament, sino per obra de las adversas circunstancias.

Feya temps qu'era un mort. Un mort insepult.

Lo que ara farà en tot cas será demanar que l'enterrin. Ja té 'l panteón á punt. El Sr. Samaranch s'encarrega del ataut y del arrós *mortuorum*. El dol se despedirá en la torre de Sardanyola.

Un dels acorts presos per l' Ajuntament se refereix á negarse á presidir may més cap corrida de toros.

¡Molt ben fet!

Corrida per corrida, las més propias del cárrech edilici son las que 's donan en el Saló de Cent.

Durant l'estada de la companyia catalana á Madrid, tant en Borrás, com en Rusinyol rebían tot sovint recorts dels que senten per Catalunya un amor rabiós: de aquells que de tant que l'estiman l'apunyegan.

En efecte, no passava dia sense que 'l carter els portés, procedents de Barcelona, alguna carta anónima insultant ó alguna targeta postal asquerosa y enverinada.

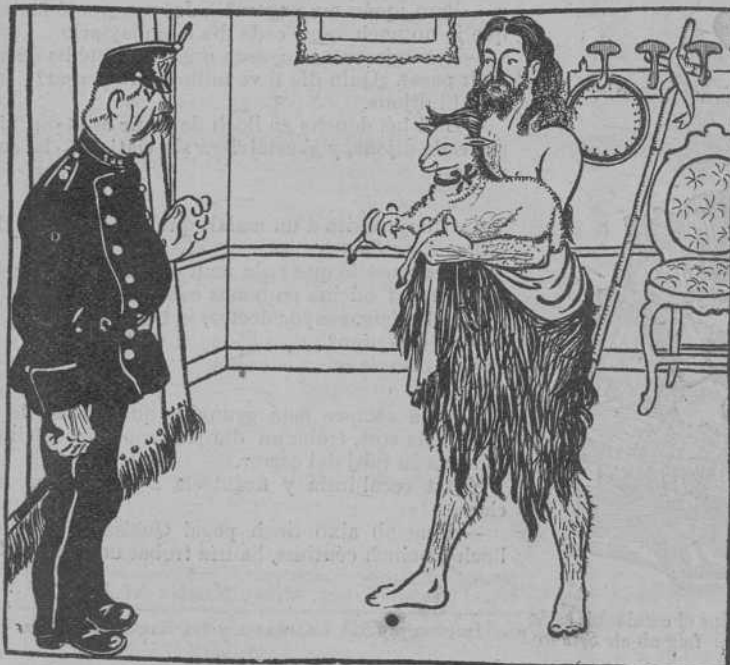
Aixís es com els autors de aquestas infamias tractavan de amargar las fruicions de las victorias alcançadas pels artistes, que tant alt han deixat á Madrid el nom de Catalunya.

No s'ha de culpar á tots de las asquerositats ingénitas de alguns; pero la veritat es que l'enveja y la desconsideració de la major part dels companys de causa no ha pogut amagarse, ni dissimularse.

No poden resistir que la gent de Madrid se mostri cortés y justiciera. Haurían volgut que hagués xiutat als expedicionaris, per exacerbar més y més els seus odis y las sevas rancúnias incurables.

Son fréstechs y mal-criats.

SANT JOAN, AGRAHIT

—Ja que l' Ajuntament ha pensat en mí per ferme festas, diguí á la comissió que aquí li regalo 'l bé.

INSURRECCIÓ PIROTÉCNICA

—Miren ustedes el caso que hacen de las prohibiciones... ¡Lo mismo que si les dijesen Lucia!

Ab la seva conducta insensata sols lograrán una cosa.

Que tothom que valgui y tingui medis de ferse entendre y admirar fora de Barcelona, emigri de aquesta terra, fugintne com se fuig de un pudrimener asquerós y pestilent.

Ja molts ho han fet, y altres els seguirán.

Si l' actor Borrás no estava encare decidit á donar aquest pas, el llansará á ferho la brusca empenya dels que més haurían de mirar per la gloria y 'l prestigi del *Teatro catalá*.

Als quals no podrà Catalunya perdonals'hi may ni 'ls agravis que li infereixen, ni 'ls perjudicis que li ocasionan.

Entre marit y muller, casats de fresch:

Ella:—Sabs que 'm diuhen las

mevas amigas? Que si vas casarte ab mí fou senzillament perque soch molt rica.

Ell:—Ja 'ls hi pots dir que faltan á la veritat. No vaig casarme ab tú perque fossis rica: m'hi vaig casar senzillament perque jo no tenia un quarto.

QÜENTOS

Al asseures en el silló de una barbería, un parroquiá molt plaga li diu al dependent:

—Si li fos possible, li agrahiria que m'afeytés ab una navaja de llet.

—¿De llet? No sé lo que vol dir.

Prou varen ferne d' esforsos, pero eran pochos á estirar y á pesar del seu empenyo no 'l van poguer fer parar.

—Sí, home: ab una navaja qu' encare no tingui dents.

En Manolo es un trápala en tota l' extensió de la paraula. Y la proba es qu' en sa vida ha pagat un compte de sastre.

Aixó sí, sempre que va á ferse un traje, regateja ab la major tenacitat.

—Pero si tampoch has de pagar—li observa un amich—no sé entendre á qué ve aquest regateig.

—Molt senzill: Valent el traje menos, el sastre no hi pert tant. Jo no podré pagar; pero soch molt considerat.

Entre un deutor y 'l seu inglés:

—Pero ¿quán me pagaré?... Ja veu vosté mateix que jo no puch venir cada día á empaytarlo.

—Naturalment: ja conech que per vosté ha de ser molt pesat. ¿Quín día li ve millor pera passar?

—El dijous.

—Está bé: donchs en lloch de venir cada día, vingui cada dijous, y s' estalviaré sis viatjes á la semana.

Un metje visita á un malalt que 's queixa de debilitat d' estómach.

—Li aconsello que cada matí prengui alguna cosa per anar á l' oficina en bonas condicions.

—Ja ho faig, senyor doctor, ja ho faig.

—¿Y qué pren?

—El tranvía.

Un que sempre está grunyint, queixantse de la seva mala sort, troba un día una moneda de cinch céntims en mitj del carrer.

Y tot recullintla y ficantsela á la butxaca, exclama:

—¡Fins ab aixó tinch pega! Qualsevol altre en lloch de cinch céntims, hauria trobat una pesseta!

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

UN TINTORER DE VIATJE

—Ara que veig que en certas regions el catalá hi está de moda, vaig á Madrit á veure si hi faig ab els Sots lo que en Borrás hi ha fet ab els dramas.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Obra nueva

Resumen de la Historia de España

por

Nicolás Estévanez

Un tomo en 8.º de más de 200 páginas, encuadernado en tela, Ptas. 2

ENCICLOPEDIA ILUSTRADA — Volumen 3.º

EL FOTÓGRAFO AFICIONADO

Un tomo en 8.º, con 72 grabados, Ptas. 0'50

NOVEDAD

EL INTRUSO

NOVELA DE

VICENTE BLASCO IBÁÑEZ

Un tomo en 8.º, Ptas. 3

Obras de VALENTIN ALMIRALL

ESPAÑA TAL CUAL ES

Un tomo, Ptas. 1

EL CATALANISMO

EDICION EN LENGUA CASTELLANA

Un tomo en 8.º, Ptas. 4

WILLY

MINNE

Ptas. 5

PAGANO

MAS ALLA DE LA VIDA

Ptas. 1

Apeles Mestres

POEMAS D'AMOR

Ptas. 2

LA FINCA DE LOS MUERTOS

POR JOAQUÍN DICENTA

Ptas. 0'75

Sábado, día 25, se pondrá á la venta

O'DONNELL

TOMO 5.º DE LA 4.ª SÉRIE DE EPISODIOS NACIONALES

POR

B. PEREZ GALDÓS

Ptas. 2

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de porta. No responem d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

L' OU DE SANT JOAN

—Francament, noya, per haverte de sortir aquest xitxaretlo, valia més que te l' hagues-
sis menjat ferrat.